

Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

VTT:n lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta
Viite: Kirjallisen lausunnon pyyntö sisäministeriöltä 18.2.2022 VN/31772/2021-SM-9

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

VTT:n vaikuttavuus perustuu erinomaiseen tutkimukselliseen ja teknologiseen osaamiseen sekä työskentelyyn vaativien sekä globaalien haasteiden ja asiakkaiden kanssa. VTT tukee hallitusohjelman tavoitteita lisätä osaajien työperäistä maahanmuuttoa. Erityisen tärkeäksi VTT näkee hallitusohjelman määrittelemät TKI-toiminnan kärki- ja kasvualojen kannalta olennaiset erityisosaajat, opiskelijat ja tutkijat.

Luodakseen vaikuttavuutta tieteellisellä ja teknologisella erinomaisuudella VTT:n tulee voida houkuttaa palvelukseensa parhaat osaajat. Käytännössä tämä tarkoittaa myös eri tieteenalan ulkomaalaisten osaajien saamista Suomeen työskentelemään sekä toimimista yhdessä VTT:n kotimaisten ja ulkomaisten asiakas- ja kumppaniorganisaatioiden kanssa.

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa ulkomaalaislain muuttamisesta (VN/31772/2021-SM-0). VTT kiittää mahdollisuudesta lausua ja lausuu asiasta seuraavaa: Näemme kaikki maahantuloa ja sujuvoittamista toimet VTT:n ja Suomen kansainvälisen kasvun, kilpailukyvyn ja osaajien houkuttelun tavoitteita kannalta hyväksi kehitykseksi. Tunnistamme samalla kuitenkin muutamia kehityskohtia nykyisessä ehdotuksessa.

Uudistuksen tausta ja tavoitteet

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetun viisumin eli niin sanotun kansallisen viisumin myöntämisestä opiskelijoille, tutkijoille, sertifioitujen työnantajien työntekijöille, yritysten johtotehtävissä toimiville sekä edellä mainittujen perheenjäsenille. Ehdotuksessa esitetään, että Maahanmuuttovirasto myöntäisi pitkäaikaisen viisumin sellaisille kolmannen maan kansalaisille, joille on myönnetty opiskelijan tai tutkijan oleskelulupa tai oleskelulupa sillä perusteella, että he toimivat sertifioitun työnantajan palveluksessa tai yrityksen johtotehtävissä sekä edellä mainittujen perheenjäsenille, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella. Pitkäaikaisen viisumin avulla nopeutettaisiin oleskeluluvan saaneiden maahantuloa hieman yli yhdellä viikolla.

VTT kannattaa ja kiirehtii kaikkia uudistushankkeita, joissa työperäistä maahanmuuttoa helpotetaan, nopeutetaan ja joustavoitetaan tavalla, joka tekee Suomesta houkuttelevan ja kansainvälisesti kilpailukykyisen kohdemaan yrityksille, osaavalle työvoimalle ja uusille investoinneille.

VTT korostaa, että lainsäädäntömuutokset eivät yksin riitä, vaan oleskelulupa käsittelyn ja D-viisumin nopea myöntäminen edellyttää kaikkien viranomaistoimijoiden saumatonta yhteistoimintaa ja digitaalisten palvelujen hyödyntämistä.

VTT:n tarkemmat kommentit

1. Tunnistautumispaikkaverkosto

Erityisen haasteelliseksi VTT näkee edelleenkin Schengenin rajasäännösten asettaman vaatimuksen mukaisten tunnistautumispaikkojen verkoston rajallisuuden. TKI-toiminnan kärki- ja kasvualojen kannalta palvelutuottajaverkoston kasvattaminen ja tunnistautumisaikojen lisäämisen olisi keskeinen kilpailuetu Suomen kilpaillessa globaalisti osaajista. Tunnistautumisaikojen riittävä

saatavuus tulee varmistaa erityisesti tutkija- ja asiantuntijalupien hakijoille. Pitkäaikaisen viisumin ja oleskeluluvan lupakäsittely ei saa jäädä kiinni tunnistautumisaikojen saatavuudesta.

Ulkomaalaislain ja pitkäaikaisen viisumin lainsäädännön muuttamisen ohella tulee varmistaa, että koko prosessi oleskeluluvan hakemisesta Suomeen asettautumiseen asti on sujuva, jotta lainsäädäntöhankkeen tavoitteet tosiasiallisesti toteutuvat ja saatava hyöty maksimoidaan. Lisäksi edustustojen tai palvelun tuottajien verkoston olisi oltava sellainen, että osaaaja voisi hakea oleskelulupaa ja pitkäaikaista viisumia asuinmaastaan. Lisäksi pitkät etäisyydet asuinpaikkakunnalta tunnistautumispisteen toisissa osajahoukuttelun kannalta keskeisissä maissa voivat olla pitkiä. Näitä maita ovat mm. Intia ja Yhdysvallat. Lisäksi pandemia on nostanut esille tilanteita, joissa toiseen maahan matkustaminen ei ole ollut mahdollista tai on merkittävästi viivästyttänyt tunnistautumisprosessia. Tutkijoiden osalta VTT arvostaa Maahanmuuttoviraston hyvin sujuvaa lupakäsittelyä, jonka toivomme jatkuvan tulevaisuudessakin varmistamalla viraston resurssointi.

2. Prosessi ja muut käynnissä olevat lainsäädäntöuudistukset

VTT painottaa, että ulkomaalaislain ja siihen liittyvät lainsäädäntöuudistukset viedään loppuun. VTT haluaa kannustaa viranomaisia tunnistamaan ulkomaalaisen osajaan tulon kannalta keskeiset prosessien osat, joilla teknologiaa hyödyntämällä voidaan vielä entisestään kehittää maahantulokokemusta ja Suomi-kuvaa. Näitä ovat mm. tunnistautumispaikka verkoston riittävä laajuus sekä yhden tunnistautumisen hyödyntäminen useammassa viranomaisprosessissa.

Tunnistamme haasteen siinä, että oleskelulupaprosessin kestoa tarkastellaan vasta siitä, kun hakija asioi henkilökohtaisesti viranomaisella antaakseen Ulkomaalaislain 60 d §:n mukaiset biometriset tunnisteet. VTT näkee, että käsittelyaikalaskenta tulisi alkaa sähköisen hakemuksen jättämisestä ja laskennassa olisi mukana tunnistautuminen, jotta pitkäaikaisviisumin todellinen hyöty toteutuu.

VTT näkee ulkomaisen osajahoukuttelun kannalta keskeiseksi tämän esityksen lisäksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 232/2021 vp) sekä työ- ja elinkeinoministeriön valmisteleman hallituksen esityksen Ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta (VN/5283/2020). Molemmat esitykset tukevat osaltaan osajahoukuttelua Suomeen.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta (VM035:00/2021) ehdotetaan, että maahanmuuttohallinnon asiakkaana olevan ulkomaan kansalaisen tiedot voitaisiin tallettaa väestötietojärjestelmään nykyistä aiemmin ja laajemmin.

VTT näkee, että lainsäädäntöhankkeen loppuunsaattamisen ohella tulee varmistaa, että myös muut viranomaiset voivat hyödyntää ulkomailla tehtyä vahvaa tunnistautumista, jolloin työntekijä voisi hoitaa myös muut ensivaiheen viranomaisasiat jo ennen Suomeen saapumistaan. Työntekijän tulisi voida hakea suomalaista verokorttia, Suomen sosiaaliturvaan kuulumista sekä henkilötietojen väestötietorekisteriin rekisteröinnin ohella kotikunnan rekisteröintiä jo ennen Suomeen saapumistaan. Joustavien lupamenettelyjen tulee myös koskea mukana saapuvaa perhettä.

Kun vahva tunnistaminen on kerran tehty joko ulkomailla tai kotimaassa, sen pitäisi olla hyödynnettävissä kaikissa lupa- ja asettautumispalveluissa yli viranomaisten organisaati rajojen ilman, että lainsäädäntö on siinä esteenä.

3. Käsittelymaksu ja sähköinen hakeminen

Käsittelymaksun tulisi olla kilpailukykyinen pitkäaikaisen viisumin osalta. VTT näkee tärkeänä kannustaa osaaajia hakemaan lupaa sähköisesti myös maksua määritettäessä. Näin nopeutetusta sähköisestä käsittelystä saatavat hyödyt saadaan toteutumaan osajaan nopeammalla aloituksella Suomessa.

Näemme, että sähköinen asiointi ja siihen kannustaminen tukee lupakäsittelyä, vähentää yritysten hallinnollista taakkaa ja sujuvoittaa hakemista hakijan kannalta. Lisäksi näemme, että sähköinen

asiointi parantaa viranomaisten kyvykkyyttä tehdä yhteistyötä lupaprosessien eri vaiheissa, muun muassa työnantajien kerran hakuprosessissa antamien tietojen hyödyntämisessä ja oleskeluluvan hakija tunnistamisessa lupaprosessin alusta loppuun.

Tämän esityksen perusteella Maahanmuuttoviraston työmäärä lisääntyy pitkäaikaisen oleskeluluvan osalta. VTT näkee tärkeäksi varmistaa viraston resurssointi. Lisäksi VTT kannustaa sähköisten järjestelmien kehitystä myös niin, että Maahanmuuttovirasto saisi tiedon ulkomaalaisen tekemästä pysyvästä muuttoilmoituksesta Suomesta DVV:ltä, joka koskee muuttoa ulkomaille. Näin rekistereissä olevan tiedon laatua voitaisiin nostaa ja parantaa.

4. Maahantulopäivä

Nykykäytännön mukaan kolmannesta maasta tuleva osaaja voi saapua maahan vasta oleskeluluvan alkamispäivästä. Tämä päivä on käytännössä aina työsuhteen alkamispäivä. Ehdottaisimme, että D-viisumin hakija voisi hakea viisumia esimerkiksi alkamaan muutamia päiviä aikaisemmin, jotta asettautuminen Suomeen olisi mahdollista nykyistä sujuvammin. Yhdysvalloissa J1-viisumin haltija voi saapua maahan jo 30 päivää ennen DS-2019 lomakkeessa annettua vaihto-ohjelman alkamispäivää.

Espoossa 1.4.2022

Sanna Downing
Team Leader, Global Mobility